

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ

Коваленко Інна Анатоліївна,
к.ю.н., доцент
Амбруш Данієлла Людвигівна,
студентка
Київський національний університет
технологій та дизайну
м. Київ, Україна

Вступ. Право інтелектуальної власності належить кожному, воно закріплене на конституційному рівні. Відповідно до статті 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової та технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності, ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди (за винятками, встановленими законом). Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством [1].

Ключові слова: інтелектуальна діяльність, захист інтелектуальної власності, комерційна таємниця, виключне право, розголошення таємниці.

Результати та обговорення. Інтелектуальна діяльність – це розумова, творча, духовна праця в різних галузях науки, спрямована на створення та впровадження інновацій. Результати творчої діяльності, які підлягають законодавчій охороні, є об'єктами права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності в об'єктивному розумінні – це сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини з приводу створення, використання, охорони результатів творчої діяльності [2].

Цивільний кодекс України, а саме стаття 505 зазначає, що Комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці [3].

Відповідно до статті 506 Цивільного кодексу України майновими правами інтелектуальної власності на комерційну таємницю є:

- 1) право на використання комерційної таємниці;
- 2) виключне право дозволяти використання комерційної таємниці;
- 3) виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці;
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором.

Також ст. 507 Цивільного кодексу України закріплює, що органи державної влади зобов'язані охороняти від недобросовісного комерційного використання інформацію, яка є комерційною таємницею, створення якої потребує значних зусиль і яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на діяльність, пов'язану з фармацевтичними, сільськогосподарськими, хімічними продуктами, що містять нові хімічні сполуки. Ця інформація охороняється органами державної влади також від розголошення, крім випадків, коли розголошення необхідне для забезпечення захисту населення або не вжито заходів щодо її охорони від недобросовісного

комерційного використання [3].

До комерційної інформації Господарський кодекс відносить відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання, можуть бути визнані його комерційною таємницею. Склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, спосіб їх захисту визначаються суб'єктом господарювання відповідно до закону [4].

Предметом договору про передання майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю можуть бути майнове право на використання комерційної таємниці; виключне право дозволяти використання комерційної таємниці; виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці; та інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Найсуттєвіша особливість договору про передання комерційної таємниці полягає в тому, що обидві сторони договору, укладаючи угоду, несуть певні ризики. Так, правовласник (ліцензіар), передаючи інформацію, яка складає таємницю, розкриває належний йому секрет виробництва. Є ризик, що правонаступник (ліцензіат) не збереже від розголошення третім особам цю секретну інформацію, і правовласник втратить переваги, які мав перед конкурентами. правонаступник, в свою чергу, також не застрахований від розголошення правовласником (особливо, якщо права передаються повністю) секретної інформації. Власне, неможливо точно знати, на який період часу комерційна таємниця збереже свою економічну й технічну цінність.

Також правовласник (ліцензіар) боїться розкрити інформацію до укладення договору і побоюється, що правонаступник (ліцензіат) скористається отриманою інформацією і відмовиться від підписання ліцензійного договору. З іншого боку, ліцензіат не може бути впевненим, що секрет вже може бути і «не секретом», що ним вже володіють його конкуренти, і він, використовуючи придбану інформацію, не отримає економічних переваг, на які розраховує [5].

Що стосується особи, яка є суб'єктом і первинним власником права інтелектуальної власності на цей об'єкт, то це є особа, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею (якщо, звичайно, інше не встановлено договором).

Часто договір про передання комерційної таємниці є не основним, а похідним, допоміжним договором. Як відомо, одним з критеріїв класифікації договорів є їх поділ за способом правової охорони предмету договору. Ліцензійні договори поділяються на патентні, безпатентні та комплексні ліцензійні угоди. До патентних ліцензійних договорів відносяться договори про передачу прав на використання об'єктів промислової власності, які компетентний державний орган визнав охороноспроможними і які охороняються відповідним охоронним документом (патентом або свідоцтвом). Другу групу ліцензійних договорів складають безпатентні ліцензійні угоди, до якої входять два види договорів: договори на об'єкти промислової власності, на які ще не подані патентні заявки або на які заявки вже подані, а патенти ще не видані та договори на передачу ноу-хау. За комплексною (або гібридною) ліцензією ліцензіат отримує право на використання як об'єктів промислової власності, які захищені, так і на ноу-хау [3].

Цікавим аспектом є термін чинності договору надання права на використання комерційної таємниці. Він може бути як точно визначеним, так і невизначеним. Це, в першу чергу, пов'язане з невизначеністю самого терміну чинності прав на цей об'єкт. Згідно законодавства термін чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю може бути яким завгодно довгим, але не більше строку існування сукупності ознак комерційної таємниці, встановлених вищезазначеною статтею 505 Цивільного Кодексу. Зрозуміло, що термін використання прав не може бути більшим, ніж термін існування цих прав. І навіть якщо термін чинності договору прямо встановлений до певної конкретної дати, договір все одно втратить сенс в момент втрати чинності прав на комерційну таємницю, навіть якщо такий випадок станеться раніше обумовленої сторонами дати закінчення договірних відносин.

Як вважають фахівці, ліцензійний договір про надання права на використання «ноу-хау» діє, поки зберігаються умови (має дійсну або потенційну комерційну цінність в силу її невідомості третім особам; інформація не відома третім особам на законних підставах; власник здійснює заходи щодо охорони конфіденційності). Якщо ці умови перестають виконуватись, договір припиняє свою дію, тому що зникає предмет договору: ноу-хау перестає бути нерозкритою інформацією [3].

Чинним законодавством України передбачена кримінальна, цивільно-правова, адміністративна, дисциплінарна відповідальність. Так, згідно зі ст. 231 Кримінального кодексу України незаконне збирання інформації (дії, спрямовані на отримання інформації, що є комерційною таємницею) з метою незаконного використання цих відомостей чи використання їх (впровадження у виробництво чи врахування під час планування), що призвело до настання істотної шкоди власнику, карається штрафом від трьох до восьми тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян [6].

Вчинення умисного розголошення комерційної таємниці без згоди її власника особою, яка заволоділа такою інформацією при здійсненні своїх службових чи професійних обов'язків з корисливих чи інших особистих мотивів, що призвело до настання істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності, карається штрафом від однієї до трьох тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян з позбавленням права займати певні посади чи займатися певною діяльністю до трьох років (ст. 232 Кримінального кодексу України) [6].

Несанкціоноване втручання в роботу комп'ютерних систем суб'єкта господарювання, що призвело до витоку, блокування, втрати, підробки інформації, карається штрафом від шестисот до тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян (ст. 361 Кримінального кодексу України).

Якщо право суб'єкта господарської діяльності на комерційну таємницю порушене у межах укладеного договору саме особою, яка є стороною договору, то застосовуються до винної особи цивільно-правові норми за порушення

зобов'язань, передбачені главою 51 Цивільного кодексу України [3].

У разі порушення цього права у позадоговірних зобов'язаннях особою, що незаконно заволоділа такою інформацією, застосовуються норми про зобов'язання про відшкодування шкоди, передбачені главою 82 Цивільного кодексу України.

Відповідно до ст. 36 Господарського кодексу України неправомірне добування відомостей, пов'язаних з виробництвом, технологією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю суб'єкта господарської діяльності, якщо це завдало чи могло завдати йому шкоди, вважається неправомірним збиранням відомостей, що містять комерційну таємницю.

Розголошенням комерційної таємниці вважається ознайомлення іншої особи без дозволу на те особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням нею відповідних обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди власнику комерційної таємниці.

Схиленням до розголошення є спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням нею відповідних обов'язків відомості, що становлять комерційну таємницю, до розкриття цих відомостей третім особам.

Під неправомірним використанням розуміється впровадження у виробництво без дозволу уповноваженої особи відомостей, що становлять комерційну таємницю.

Ч. 3 ст. 162 Господарського кодексу України передбачено, що особа, яка противно використовує комерційну таємницю, зобов'язана відшкодувати завдані збитки суб'єкту господарювання.

Висновок. Таким чином, можна зробити висновки, що неправомірне одержання та використання чужих наукових досягнень, технологій, управлінських рішень та іншої конфіденційної інформації призводить до недопустимих переваг для тих, хто скористався цими даними, порушує стимули до розвитку та вдосконалення економічних практик і завдає шкоди власникам такої конфіденційної інформації. Аналіз таких аспектів злочинної

характеристики, як об'єкта злочинного посягання та інформації, яка є комерційною таємницею, є важливим для належної кваліфікації злочинів, розробки версій щодо потенційних винних осіб та визначення методів скоєння такого злочину.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA#w1_1

2. Інна Мороз КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ URL <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/9.pdf>

3. Цивільний кодекс України Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2567>

4. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n276>

5. Дмитришин В. С. ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ URL <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7112/1/%D0%94%D0%B5%D1%8F%D0%BA%D1%96%20%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B8%D1%86%D1%8E..pdf>

6. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III:-станом на 28 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>